

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: ROMMET FOR ALLE – MEN IKKE FOR ALT

ARTIKLER OG INNLEGG

REFORMASJON NÅ

HVEM ER GUD?

"MUSIKK OG MEDITASJON" PÅ
TRÆNAFESTIVALEN

MÅNEDENS SALME

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

1. SØNDAG I ADVENTSTIDEN

2. SØNDAG I ADVENTSTIDEN

2. SØNDAG I ADVENT/
MENNESKERETTIGHETSSØNDAGEN

3. SØNDAG I ADVENT

ROMMET FOR ALLE – MEN IKKE FOR ALT

”Vi er et folk på vandring ...” N13 nr. 618

Vi er et folk på vandring. Og vi har ordnet oss rom å samles i, til næring for kropp, sjel og ånd.

Det på ingen måte et likegyldig rom, hverken slik det er bygd, inventaret eller aktivitetene som skjer der. Det er ikke mye som engasjerer så mye som når en kirke brenner. Store artister blir ærbødige og ydmyke når de får dele sitt i kirkerommet.

Kirkerommet er et evighetens rom i tiden, et åpent rom, samtidig som det er et fylt og definert rom.

Det er et rom for alle, men ikke for alt.

Slik bes det ved en kirkevigsling: ”Lovet være du, vår Gud, universets Herre. Himmel og jord kan ikke romme deg, og likevel vil du bo hos oss ved Ord og sakrament og gjøre oss til et tempel for ditt underfulle nærvær. Vi ber deg, la din frelsende gerning lykkes også i vår menighet, og i dette kirkerom som i dag vigsles til din tjeneste og til din ære ...”

Margunn Sandal skriver i boka *”Gudstjeneste på ny”* (Universitetsforlaget 2014): *”... det sakrale ved kyrkjebygget (er) ikkje dei kvalitetane som skil rommet frå noko profant, men dei som bind arkitekturen til liturgien. Det sakrale er det eigenarta ved bygverket, som ber preg av og sjølv pregar den praksisen kyrkja gjev rom til. Det arkitektonisk sakrale er med andre ord kongruent med det som dei liturgiske handlingane står for i gudstjenesta.”*

Det kan synes som om kirkerommet er under et visst press som arter seg på forskjellig vis.

Det kan være der det er behov for nye kirkebygg, enten fordi en ønsker en større funksjonalitet enn det de tradisjonelle langkirkene kan tilby. Det kan være på grunn av befolkningsøkning, og i noen tilfeller etter tragiske kirkebranner.

Eller det kan være der en ønsker å bygge kulturhus med flerbruksmuligheter i stedet for rene kirkebygg eller egne kirkerom. Dette gir selvsagt muligheten til å samle flere til gudstjeneste eller kirkelige handlinger der de øvrige kirkebyggene er for små. Men det er utfordrende med tanke på rommet som et sted å bruke

ressurs i trosopplæring eller diakoni, eller til det mange i vår tid etterspør – et åpent kirkerom å søke til også for den enkelte.

Kirkene er våre eldste kulturbygg, og i tillegg til gudstjenester og kirkelige handlinger brukes de til

konserter og kulturarrangementer. Når en regner i antall mennesker som samles, er kirkebyggene blant våre største kulturarenaer. Kanskje dette er bakgrunnen for at benevnelsen ”kulturkirke” har dukket opp det siste tiåret, slik vi kjenner det fra Geilo kulturkirke og Son kulturkirke. Kanskje ønsker en også med en slik benevnelse å signalisere at dette kirkerommet, eller dette kirkebygget, skal være åpent for mer enn det en tradisjonelt forbinder med kirken og kirkerommet, gudstjenester og kirkelige handlinger. Det er for så vidt ikke noen ny bruk av kirkerommet, men her er det en intendert åpenhet. Da kan presset oppstå når kulturaktiviteten får forrang framfor kirkens grunnbestemmelse, gudstjenesten, for eksempel

når liturgiske elementer eller inventar oppfattes som å være "i veien", eller når konsertlyd prioriteres framfor en akustikk som ivaretar fellessangen.

Presset oppstår også når det er ønske om å bruke rommet til seremonier eller livsritemarkeringer som er løsevet fra gudstjenestens handlinger fundamentert i troen på den treenige Gud, enten de er såkalt livssynsåpne, eller de er begrunnet i et annet livssyn. Ønsket om å få bruke rommet kan for så vidt være lett å forstå, ut fra at kirkerommet oppleves som et felles rom for livets store øyeblikk, slik det har vært for den norske enhetskulturen gjennom generasjoner. Kanskje ligger det for noen også en porsjon ulykkelig kjærlighet gjemt i en slik henvendelse, et ønske om tilhørighet til noe en ytre sett har tatt avstand fra? Utfordringen i forhold til rommet oppstår når handlingene en vil gjøre der ikke taler rommets språk.

Margrete Kvalbein skriver dette i sin bok "Henvendt. Overgitt Kroppen i Guds hus" (Verbum 2015): "Det er etter min mening viktigere enn noen sinne å tilby gode fellesrom der vi er sammen i kjøtt og blod, samtidig som vi er rammet inn av og forbundet av en tradisjon. Det er ikke en praktisk uvesentlighet at vi samles i rom som er bygd for handlinger som skal deles ... Også religiøs tilhørig-

het må finne sted. Derfor har vi templer, klostre og kirker. ... Kirkerommene er omgivelser som store deler av kristenheten omgir seg med for å gi rammer til forbindelsene "Gud og jeg", "jeg og vi", "vi og Gud"."

Jeg tror vi som kirke og representanter for den bare så vidt er i gang med en samtale som omfatter enkeltmennesker, politikere/bevilgende myndigheter og kommersielle aktører som ønsker å tilby sine tjenester i kirkerommet. Den samtalen bør både være preget av sjelesørgerisk imøtekommenhet og tydelighet: Kirkerommet er et rom for liturgi. Det er et sted som er til for å utøve tro sammen med andre. Dette ligger også til grunn når det er konserter og andre kulturarrangementer, selv om de opererer utenfor den gudstjenestelige rammen. Rommet taler i både innretning og innredning, og mennesker som samles der, er vant til å forholde seg til rommet som et hellig sted, et helt sted, der rom, handlinger og ord henger sammen, et stykke kosmos i kaos.

"Vi er et folk på vandring. I tro kan vi skimte iblant et hjem for hver søkende pilegrim. Det salige livets land, det salige livets land."

HEGE E. FAGERMOEN
HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

VELKOMMEN TIL NY MEDARBEIDER.

Idet vi begynner gjennomgangen av tekstene for det kommende kirkeåret, vil vi ønske velkommen en nye tekstmedarbeider, Gunnar Innerdal som er førsteamanuensis ved NLA Høgskolen i Bergen. Vi er glade for at han har tatt imot utfordringen til å skrive for Luthersk Kirketidende. Gunnar "tjuvstartet" allerede i nr. 14, og vi ser fram til det han har å bidra med.

REFORMASJON NÅ

AV INGE WESTLY – AVTROPPEDE RÅDGIVER VED BISPEMØTET
IWESTLY@ONLINE.NO

I 2017 skal Den norske kirke markere 500 år siden Luthers teser og reformasjonen. I den anledning er mer enn 800 prester påmeldt til en videreutdanning som vil ta for seg "Luther som utfordring og ressurs for Den norske kirke". Satsingen er historisk i flere henseender. I tillegg til at 500-årsfeiringen unektelig gir et historisk sus i seg selv, konstaterer vi at det aldri tidligere har meldt seg så mange prester til en felles etter- og videreutdanning (EVU) i Den norske kirke. Heller ikke har en slik bredde av teologiske fagmiljø gått sammen om en EVU-satsing.

I dialog med Bispemøtet har Teologisk fakultet og Praktisk teologisk seminar ved Universitetet i Oslo, Menighetsfakultetet, VID/Misjons-høgskolen, NLA-høgskolen og Presteforeningen utviklet et felles kurskonsept. Målsettingen med kurset er å "stimulere til fornyende teologisk samtale i prostiene fram mot reformasjon-markeringen". I planleggingen av kurset har det vært bred enighet om at opplegget ikke måtte bli en ren minnemarkering eller repetisjon av luthersk barnelærdom. I resepsjonen av Luther i dag er det for det første nødvendig å identifisere og ta avstand fra bestemte sider ved ham, som utsagnene om jøder og "tyrkere". For en kirke som ønsker å løfte Luther frem 500 etter, er det også helt nødvendig å være seg bevisst forskjellene mellom datidens og nåtidens religiøse univers, og følgene dette får for vår utlegning av troen. Ikke desto mindre er kursprogrammet utarbeidet i en overbevisning om at Luther har noe avgjørende tilføre kirken i vår egen tid.

Samtalene kurset legger opp til, vil ta utgangspunkt i tre typer ressurser: Utvalgte tekster fra Luther og reformasjonen, nyere teologiske tekster, og ikke minst refleksjoner den enkelte prest gjør ut fra egen arbeidshverdag. Tematikken i

kurset er valgt for å belyse sentrale sider ved tje- nesten, men også for å hente frem områder hvor fagteologi og lutherforskning har noe nytt å tilføre samtalen. Her får vi muligheten til å drøfte alt fra grunnleggende sider ved gudsbildet, dåp og frelse, det frigjørende evangeliet, vår tale om døden, til synet på sosial rettferdighet, mystikk, kjønnsroller, samt Luther og "de andre".

Som hjelpemiddel har kursarrangørene under ledelse av Per Kristian Aschim og Tarald Rasmussen utarbeidet en antologi med tittelen "Reformasjon nå", som kommer til å bli en ressurs i lang tid fremover. Den gir et interessant utvalg av luthertekster som sammen med nye teologiske tekster setter temaene i et spenn til vår egen tid. Videre har ressurspersoner fra de ulike fagmiljøene bidratt til videoinnspilte intervjuer skal lastes ned digitalt og fungere som innledning til samtalene i prostiene. I tillegg har fagpersoner ved alle lærested spilt inn miniforelesninger som kan lastes ned og brukes som ressurser av den enkelte prest. Dette utgjør en videreutvikling av arbeidsformer i kursvirksomheten, som gjør at undervisningstilbudet i enda større grad bringes til prestene og ikke omvendt.

Dermed skulle det være duket for et inspirerende teologisk arbeid på vei inn i reformasjonsåret. Men kan vi håpe på en satsing som dette kan bli historisk på et mer dypereliggende plan? Kirkens utfordringer måles ofte i fallende tall, men vi merker dem ikke mindre hver gang vi strever med å formidle vårt kjernebudskap til mennesker vi møter. Den nasjonale kompetanseutviklingsplanen for prester fremhever oppgaven med "å tolke og formidle kirkens budskap i møte med en kritisk tenkende samtid". Slike utfordringer er vi ikke alene om. Foran reformasjonsmarkeringen har kirker og fagmiljø i flere land tatt opp

problemstillinger luthersk teologi står overfor i egen samtid. Blant annet har Den Evangeliske Kirke i Tyskland (EKD) utarbeidet en debattbok med tittelen "Rechtfertigung und Freiheit", som har vakt stort engasjement i tysk sammenheng. Den stiller det grunnleggende spørsmålet om hvordan de religiøse innsiktene fra reformasjonen er i stand til å besvare de spørsmålene dagens mennesker stiller. Til læren om rettferdiggjørelsen spør den: Hvordan kan budskapet om den frigjørende nåden oppfattes som frigjørende for dagens mennesker som i utgangspunktet anser oppfatningen av Gud som dommer som problematisk? Spørsmålet er i og for seg ikke helt nytt, og det finnes helt klart ulike måter å besvare det på. Desto viktigere er det at vi kan heve blikket, senke skuldrene og la slike spørsmålstillinger få rom i en åpen, felles faglig samtale.

Tittelen "Reformasjon nå" er ambisiøs. Den gir assosiasjon til en historisk fornyelse. Reformert

kan vedtas og iverksettes; det kan ikke en reformasjon. Vi kan selvsagt lene oss på de gamle ordene om at kirken alltid vil og må være i bevegelse – *ecclesia semper reformanda*. Men vi bør samtidig huske at det som i sin tid ga den lutherske reformasjonen kraft, var de avgjørende nye innsiktene den ga i forståelsen av Skriften og evangeliet. Fornyeende innsikter kommer ikke av seg selv, heller ikke av et enkelt kursopplegg, hvor godt det enn måte være. Ikke desto mindre bør reformasjonsjubileet gi anledning til et felles, engasjert arbeid med vår lutherske arv, hvor vi spør: "Finnes det glemte ressurser? Hva i den bør konfronteres og kritiseres? Hva er det ved denne arven, som kan utfordre og inspirere morgendagens kirke?" Dette er noen av ledespørsmålene i "Reformasjon nå". Håpet er at dette opplegget sammen med andre satsinger fram mot reformasjonsåret kan gi prester inspirasjon i oppgaven med å "tolke og formidle" evangeliet inn i vår tid.

luther

Tonje og Dag W. Haugeto Stang

TID FOR TO

299,-

Med visdom, erfaring og en solid dose humor leder Tonje og Dag oss gjennom råd og prinsipper for hvordan parforholdet best kan ivaretas og styrkes. Ukentlige lesestykker og samtale spørsmål gjør boken til en sørvisstasjon for par som ønsker å skape en fast rytme på "vår kveld" i hverdagen, med

tid og rom for fruktbare samtaler. Boken kan med fordel gis som gave, og er rikt illustrert av Lars Aurtande.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang har holdt samlivskurs i en årrekke og har lang erfaring som foredragsholdere og samtalepartnere.

Boken er et glimrende redskap i parterapi eller en gave til brudeparet.

www.lutherforlag.no

HVEM ER GUD?

AV KARL FRODE HILTON, PENSJONERT PREST
KARLFRODE@YAHOO.NO

Hvordan skal vi prester forklare ”Hvem er Gud” til tenkende mennesker i dag?

Tar vi utgangspunkt i 2 Mos 3,14, burde det være en grei sak utfra Guds egen selvpresentasjon i dette verset, selv om det går langt utover vår egen forstand. V 14 sier: ”Da sa Gud til Moses: ”Jeg er den jeg er. Slik skal du svare israelittene: Jeg Er har sendt meg til dere.”

Jeg ER! Altså den som ER! – den som eksisterer – nåtid. I vår trosbekjennelse bekjenner vi at Gud er skaperen av himmel og jord – dvs. av alt vi kan se og berøre med, gjennom våre sanser. Alt!

Jesus, Guds sønn utvider dette ”ER”. Han hjelper vår forståelse ved å forklare hvorfor. Joh 14.6. Jesus sier: ”Jeg er veien, sannheten og livet.” ”Jeg ER.” sier han. Jesus er Livet – ikke bare livet som skal komme langt der fremme i himmelen, men livet som er her nede nå, det liv som du og jeg lever. Vi lever fordi Gud er selve eksistensen. Gud er selve livet, livet vi lever her og nå. Vi lever fordi Gud lar oss leve, gir oss liv, for Gud er selve livet. Gud blåste ånde inn i mennesket. Vi er derfor anderledes enn dyr og planter. Gud er i alt levende, for også dyrene og plantene har liv i Gud. Gud er selve livet – Gud er i min og din eksistens, for vi lever fordi Gud gir oss liv gjennom menneskelige relasjoner og ordninger.

Vi skjønner da hvorfor Gud kjenner oss så godt, han som har tallet hvert hår på vårt hode. Gud kjenner oss innenfra, for han ”bor” i oss alle. Apg 17,27–28 sier det så radikalt med Paulus sine ord i Athen: ”Dette gjorde han for at de skulle søke Gud, om de kanskje kunne føle og finne ham. Han er jo ikke langt borte fra en eneste en av oss. For det er i ham vi lever, beveger oss og er til ...”

Han er i oss, eller bedre sagt: Vi er i ham og lever fordi det er han som er eksistensen, livet.

Sagt på en annen måte. Gud bor i oss i hvert menneske på jord. Derfor kjenner han våre tanker, følelser og alle våre gjerninger. Gud vet alt i oss. Derfor kan Gud når den tid kommer, dømme oss alle med rettferdighet (Joh 17,31). Jesus sier i Lukas 17.20-21: ”At Guds rike er iblant dere” – det er den vanlige oversettelsen, men Walter Bauer i Wörterbuch Zum Neuen Testament viser til at også *εἰς* kan oversettes i klassisk gresk med ”inne i”, men han benekter at det skal eller bør brukes slik her i v 21. Etter min mening kan og bør NT bruke ”inne i” dere her. Dermed stadfester NT igjen at Gud bor i oss og dermed kjenner, vet alt om oss.

Vi som tror på én Gud: Gud Fader, Guds Sønn og Gud Den hellige ånd, vi har Den hellige ånd inne i oss. Joh 14,17 stadfester det. Joh 1,18 sier: ”Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.”

Jesus kom, kan en si, for at vi mennesker skulle ha noe håndgripelig å holde oss til når det gjalt Gud, en som vi kunne se, snakke med, ta og føle på, som NT sier.

Jesus har vist oss Guds fullkomne kjærlighet og den fullkomne tilgivelse ved det som skjedde på korset. Han tok våre smerter som vi kjenner, på seg, våre sykdommer og vår død, og seiret gjennom det som skjedde på korset ved å gi seg som et offer for oss og ved å tilgi menneskeheten som ikke visste hva den gjorde!

Gud er den fullkomne kjærlighet og den fullkomne tilgivelse og derfor kan Gud tilby dem til oss mennesker! Her kommer tro, mottagelse (omvendelse) og nytt liv inn til hver den som vil ta i mot!

"MUSIKK OG MEDITASJON" PÅ TRÆNAFESTIVALEN

AV ANNA RAMSKOV LAURSEN, MEDITASJONSLEDER OG FUNG. SOKNEPREST, LURØY, NORD-HELGELAND
ANNARAMSKOV@HOTMAIL.COM

I sommer har jeg opplevd at et kirkelig arrangement ble så godt mottatt på en sekulær musikkfestival, at jeg gjerne vil dele noen tanker og refleksjoner rundt dette.

TRÆNAFESTIVALEN

Trænafestivalen går av stabelen hvert år i juli langt til havs på Helgelandskysten i øykommunen Træna med knapt 500 innbyggere. I løpet av festivaldagene økes folketallet til ca. 3.500. Den lokale kirken har et samarbeid med festivalen, og kirkebygget er nokså fullbooket med konserter og øvinger. Hvert år funderer derfor vi kirkelig ansatte på hva slags tilbud vi skal gi til festivaldeltakerne. Søndag er hjemreisedag, og det er lite formålstjenlig å ha gudstjeneste oppi kaoset som da rår. Gudstjeneste/tidebønn/andakt på et annet tidspunkt er mulig, men erfaringen er at dette har lite appell overfor festivaldeltakerne.

EN BREDERE MÅLGRUPPE

Med dette som utgangspunkt prøvde jeg i år ut et annet konsept, kalt "Musikk og meditasjon" i et lite kapell på øya, for å se om det hadde større appell. Jeg ønsket å nå bredere ut enn til kjerne­menigheten, og målgruppen var festivaldeltakere med og uten kristen tro og tilhørighet eller med et nyåndelig livssyn.

Jeg valgte denne målgruppen fordi jeg ville se om det var mulig å nå fram til dem med et kirkelig arrangement. Jeg mener nemlig at kirken har et stort åndelig problem. Vi er gode på å bygge kompetanse og formidle kunnskap og lære, men vi er ikke gode på å hjelpe mennesker til å oppdage og erfare den sanne og levende Gud som

har kommet til vår verden i Jesus Kristus. Jeg opplever en stor lengsel hos mange mennesker etter at kirken skal åpne veien til sine rike skatter – til den åndelige virkeligheten bak alle ordene vi formidler. For å gjøre det trenes det ikke mer utdanning og kompetanse hos kirkens ansatte, men at vi tar vår egen lengsel på alvor og selv går veien først, gjerne sammen med en åndelig veileder. Så enkelt – og så vanskelig.

ET MEDITATIVT PROGRAM

Programmet var også nokså enkelt og ikke spesielt nyskapende. Det ble holdt i det meditative. Et musikerpar som både var godt kjent i det lokale musikkmiljøet og har tilhørighet i kirken, ble med. Sammen lagde vi et opplegg med tema "Hva er da et menneske?".

Programmet besto av meditativ lesning av tre bibeltekster, delvis med gitarakkompagnement. Videre ble det lest dikt av Hans Børli og Rolf Jacobsen, og det var musikkinnslag i form av jazz- og salmemelodier som ble spilt instrumentalt på gitar, samt et par–tre vokalinnslag. Det var ingen tradisjonell andakt, og det ble kun gitt en kort introduksjon under velkomsten. Derutover kunne deltakerne være med på meditasjon, gå innover i seg selv, lytte og reflektere. Musikken ble brukt bevisst for å skape det meditative rommet.

Det ble også invitert(!) til en ledet meditasjon (Det er viktig ikke å tvinge meditasjon på noen). Den foregikk på den måten at vi skulle se for oss en indre strand ved havet. Vi lyttet til bølgene som slo mot stranden, trakk seg tilbake – og så en liten pause før de slo inn igjen. Etter hvert ble

dette ført over til oppmerksomhet mot pusten som oppfører seg likedan. Vi puster inn og ut – og så en liten pause før ny innpust. Til slutt satt vi og pustet inn fred og pustet ut uro til gitaristen begynte å spille ”Å, at jeg kunne min Jesus prise”, mens vokalisten o’et melodien. Jeg ba Frans av Assisis bønn, og da vi kom til Fadervår, inviterte jeg alle som ønsket, til å være med og be denne bønningen høyt. Det var det mange som ville, noe jeg ikke hadde forventet, rammen tatt i betraktning. Vokalisten sang til slutt en keltisk velsignelse før jazztoner førte oss ut i dagen igjen. Programmet tok 40 minutter.

HVORFOR AKKURAT SLIK?

Jeg valgte ikke å ha noen tolkning (preken/andakt) av det budskapet som ble formidlet. For ved å la budskapet stå ukommentert kan det oppstå en uforstyrret dialog mellom menneskers ånd og Guds Ånd – bevisst eller ubevisst – i den enkelte. Slik går det an å møte den åndelige lengselen og bidra til at den enkelte trer inn i en gudrelasjon, som i første omgang nettopp er en relasjon eller et møte, ikke så mye verbalisert kunnskap. I neste omgang kan relasjonen eller erfaringen trenge en tolkning. Hvem eller hva er det jeg har kontakt med? Det kan igjen føre til en åpenhet for det kristne budskapet. Da vil dette budskapet kunne bli en tolkning av den åndelige erfaringen den enkelte allerede har, slik som da Paulus talte på Areopagos i Aten og tolket grekernes erfaring og tilbedelse av en ukjent Gud med å formidle at denne guden er Skaperen som har sendt sin Sønn til verden og brutt dødens makt (Apg 17,22ff).

Kanskje vil noen også lure på hvorfor ikke selve meditasjonen hadde et tydeligere kristent preg. Det var også et bevisst valg da målgruppen tilsa en litt forsiktig tilnærming. Det burde være unødvendig å si, men jeg opplever at mange kristne tenker at Gud er i de rette ordene. Hvis ikke det brukes kristne ord, er Gud ikke der. Det er en reduksjon av den sanne Gud som er i alt og overalt. Paulus kaller kroppen vår for Åndens tempel (1 Kor 6,19). I dette tempelet, i vårt indre, kan vi møte den treenige Gud, med ord så vel som ordløst. Der kan vi møte Gud som et

dypt, altomfattende mysterium. Derfor er det ikke nødvendig å bruke ”kristne” ord i meditasjonen. Den treenige Gud er der i alle fall. På den andre siden hadde det ikke vært noe problem å føre inn et møte med Kristus som et element i meditasjonen, om det hadde vært ønskelig. For øvrig er denne meditasjonen med litt tilpasning hentet fra Martin Lønnebos Kristuskrans.

OG SÅ KOM DE DA

Siden kirken lokalt har et samarbeid med festivalen, fikk vi arrangementet inn i det offisielle festivalprogrammet. Det ble også gjort en del forhåndsreklame på facebook og ved oppslag. Likevel var jeg mentalt forberedt på at det kunne bli glissent i stolradene i kapellet som hadde sitteplass til 38. Jeg var imidlertid ikke forberedt på at folk skulle strømme til slik de gjorde. De satt på gulvet og sto i inngangspartiet, og en del gikk igjen fordi det ikke var plass. Det var 60–70 til stede, og vi kunne ha gjennomført programmet flere ganger. Og hvem var så de som kom? Det vet jeg lite om, utover at de var festivaldeltakere i alle aldrer fra ungdom til vel middelaldrende. Men jeg har en opplevelse av at programmet traff ganske godt, og at de fleste var veldig til stede.

Noen måneder etterpå har jeg fortsatt en følelse av å ha vært på hellig grunn. Det tror jeg skyldes at i veldig mye av det jeg gjør som prest, må jeg banke hardt på dører, ja, nesten slå dem inn, for å få dem til å åpne seg. Her var det motsatt. Jeg slo, men døren var allerede åpen, og jeg for nærmest hodestups inn i et hellig rom.

VEIEN VIDERE

Man skal være forsiktig med å trekke bastante slutninger etter ett arrangement. Jeg er likevel overbevist om at dette er et spor som har noe for seg – av flere grunner. Festivalledelsen har allerede i skrivende stund tatt kontakt for å få til et samarbeid om et arrangement på neste års festival; det har aldri skjedd før. Også i andre sammenhenger har jeg opplevd stor tilstrømning når jeg har vært med å tilby meditasjon i kirkelig regi, blant annet på årets Olavsvake, natten før olsok i Nidarosdomen i Trondheim. Da var kirken nattåpen til klokken fire, og et av tilbudene var

meditasjon. Selv midt på natten strømmet folk til meditasjonen.

De siste årene har jeg også vært engasjert i et meditasjonsprosjekt som dialogorganisasjonen Areopagos har initiert. Målet har vært å alminneliggjøre og tilgjengeliggjøre meditasjon i kristen tradisjon. Vi har sett de samme tendensene i dette prosjektet. Vi har sett lengselen hos mange etter at kirken skal vedkjenne seg og formidle sin

åndelige tradisjon, ikke minst sine meditasjons-tradisjoner. La meg derfor avslutte med å gi ordet til et menneske, dypt involvert i en nyåndelig organisasjon, som kom med følgende utsagn etter et foredrag jeg hadde om kristen meditasjon: ”Dersom jeg hadde hørt dette da jeg i min ungdom gikk meg vill i teologiske studier, hadde jeg nok vært prest i dag!”

luther

Kari Fure

FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK

199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttes kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Niniveletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

MÅNEDENS SALME OKTOBER 2016

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE
ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

HERRE, REKK UT DIN ALLMEKTIGE HÅND (N13 723)
T: GERD GRØNVOLD SAUE 1990, 2008 M: KNUT NYSTEDT 1990

I salmebokens avsnitt ”Forvalteransvar og ærefrykt for livet” finner vi en sterk tekst av journalisten, forfatteren og salmedikteren Gerd Grønvold Saue (f. 1930). I tillegg til salmer har hun skrevet flere romaner, biografier, diktsamlinger og andre bøker. Hun er en kreativ og samfunnsbevisst person som engasjerte seg tidlig i spørsmålet om klimaendringene. Allerede i 1990 skrev hun teksten ”Herre, rekk ut din allmechtige hånd”. Etter hvert som bevisstheten og kunnskapen om konsekvensene av klimaendringene økte, bearbeidet hun teksten i 2008. Hun forteller at hun så behovet for å gjøre den enda mer konkret og tydelig.

I det første verset synger vi om jordskjelv og kaos, orkaner og flom. Og salmen fortsetter med å beskrive skogen som forsvinner i fattige land, og jorden som forandres til ørken og sand. I det tredje verset handler det om luften som forgiftes, og isen som smelter. Kan vi syngje om alt dette på en gudstjeneste? Blir det ikke for konkret og i nærheten av et innlegg i en politisk debatt? Nei, for når vi ser på salmens helhet, oppdager vi at her har vi å gjøre med et annet språk enn det analytiske og rasjonelle.

Denne salmen bæres av et hymnisk språk som hjelper oss når vi ikke vet hvordan vi skal takle alle de utfordringene vi står overfor. Vår klode er truet av så mange negative faktorer. De konkrete beskrivelsene av alt som truer kan gjøre oss maktesløse. Grønvold Saue er tydelig på vårt ansvar med formuleringer som ”mennesker øder den rikdom du (Gud) gav” (v 3) og ”dypt har vi sunket, vår avmakt er stor” (v 4). Salmen er både en syndsbejknelse og en sterk tro på at Gud ikke har trukket seg tilbake og glemt sitt skaper-

verk. Hvert vers rammes inn av en innledende bønn om at vår Herre må rekke ut sin hånd, og et avsluttende ”Herre forbarm deg! Kyrie eleison!”. Men også håpsdimensjonen er tydelig. I hvert av versene understrekes troen på at Gud ”kan gi fremtid og håp”.

Gerd Grønvold Saue er representert med ni tekster og en oversettelse i Norsk salmebok 2013. Mest kjent og innsungnet i menighetene er dåpsalmen ”Det skjer et under i verden hver gang et barn blir til” (N13 591). Flere komponister har satt melodi til Grønvold Saues tekster. Melodien til denne månedens salme skrev Knut Nystedt (1915–2014) allerede til den første versjonen i 1990. I en utgivelse av salmer med Nysteds melodier skriver han i forordet: ”Gjennom 60 år har salmesangen vært en viktig del av mitt kompositoriske virke som kirkemusiker. En rekke toner er blitt til gjennom et inspirerende samarbeid med norske og utenlandske salmediktere.” Han forteller videre at de aller fleste av hans salmemelodier, hele 29, er blitt til gjennom et samarbeid med Gerd Grønvold Saue.

Nysteds melodi poengterer hver strofe i teksten og løfter oss inn i et tilbedelsens rom hvor det avsluttende fortvilte ropet ”Herre, forbarm deg!” etterfølges av et stillferdig ”Kyrie eleison” i melodians laveste toneleie.

Gå inn på www.nrk.no

Der finner du hele TV-sendingen ”Salmeboka minutt for minutt” og kan søke opp denne salmen, fremført av blandakoret Hitterklang, fra Hitra i Sør-Trøndelag. Syng gjerne med, og ta i bruk denne høyst aktuelle salmen både på gudstjenester og i andre sammenhenger.

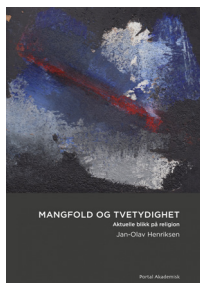
I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

FRA BOKFRONTEN

JAN-OLAV HENRIKSEN: MANGFOLD OG TVETYDIGHET – AKTUELLE BLIKK PÅ RELIGION

PORTAL AKADEMISK 2016

Det har gått 22 år siden den unge Jan-Olav Henriksen ga ut boken *Guds virkelighet* på Luther forlag. Det er en klassisk innføring i luthersk dogmatikk, som ble mye brukt i kristendomsstudiene på 90-tallet. Jeg sitter med den i hånden og veier den opp mot Henriksens nye bok *Mangfold og Tvetydighet*, og undrer meg over at bøkene er skrevet av samme person. Den første boken er normativ, reflektert, innimellom kritisk, men klart forkynnende og konfesjonell, og forutsigbar for lesere som har vært innoom sjangeren før. Den siste boken er undrende, nesten lektent utforskende, ofte overraskende, og åpen overfor fenomener og erfaringer som tradisjonelt er blitt holdt utenfor en konfesjonell luthersk tradisjon. Mye har skjedd i vår kulturelle kontekst siden 1994, og jeg skal være den første til å innrømme at 20–30 år gamle bøker kan virke litt underlige også for denne forfatteren når han blir gjennom det han har skrevet. Men likevel: Noe viktig har

skjedd i den norske diskursen om religion, og Henriksens nye bok speiler disse endringene.

Det er ikke helt enkelt å bestemme hvilken fagdisiplin boken hører hjemme i. Den inneholder 16 kapitler som kan karakteriseres som religionsfilosofiske, men flere er også religionspsykologiske og teologiske. Her er temaer som religion og konflikt, sekularisme, religionspolitikk, forholdet mellom religion og empiri, religion og erfaring, kjønn, skam, lydighet og mer til. Mye er klokt og godt. Jeg fikk kanskje aller mest ut av de siste kapitlene i boken, der han reflekterer over fremtidshåpet, primært i den jødisk-kristne tradisjon, og så det temaet som har gjort Henriksen kjent langt utover kirkelige kretser de siste årene: Forholdet mellom religion og mystikk, om healing og andre ekstraordinære erfaringer og opplevelser.

Da jeg studerte teologi på 1970-tallet, og sikkert også da Jan-Olav Henriksen studerte noen år senere, var ”erfaringsteologi” et odiøst uttrykk, og i fagteologien var det samtidig nokså vanlig å advare mot ”psykologisering”. Psykologi skulle man vente med å interessere seg for til man kom til timene i sjelesorg på Praktikum, og subjektive religiøse erfaringer hørte hjemme i vekkelseskristendommen og hos pinsevevnene. ”Erfaringer”, ”opplevelser” og ”følelser” ble satt opp imot lære og verbal forkynnelse som langt mer solide og mindre subjektive fundament for en kristen tro.

Her har det skjedd mye både i kirkene og i norsk kultur de senere år. En rød tråd i Henriksens bok er at både kirkene og academia i større grad må ta menneskers erfaringer på alvor, både

dem som fremstår som religiøse, og dem som kanskje er i grenselandet mellom tradisjonell religion, mystikk og nyreligiositet. Dette temaet har Henriksen selv studert og dokumentert for eksempel i *Uventet og ubedt*, en bok om paranormale erfaringer, som han skrev sammen med Kathrin Pabst. Han har også åpent fortalt at han har personlige erfaringer med fenomenet ”varme hender”, og at han har en praksis som healer.

Når Henriksen i denne boken reflekterer over disse temaene, er det viktig for ham ikke å etablere en dikotomi mellom vitenskap og fornuft på den ene side, tro og mystikk på den andre. Han står for en posisjon der han forsvaret både empirisk vitenskap og en åpenhet overfor erfaringer og fenomener som vitenskapen ennå ikke kan forklare. Han skriver slik på side 145: ”Dersom man følger den strategien jeg har valgt, er det mulig å skjelne mellom erfaringer og tolkningen av dem. Da kan vi akseptere at det finnes fenomener som kan kalles mystiske, men som a) verken trenger å være det ved nærmere undersøkelse, eller b) innebærer at man *må* akseptere en overnaturlig eller religiøs forklaring på dem.”

Et viktig poeng for ham er at healing og andre ekstraordinære opplevelser for lenge er blitt avvist av tradisjonelt kirkeliv og akademisk teologi, og at det har ført til at mange mennesker har opplevd at deres erfaringer ikke er blitt tatt på alvor. Dette er en modig posisjon, og den deles av flere i dag. Men denne leser, som selv er temmelig blottet for paranormale opplevelser, lurer nok på hvor imøtekommende en kristen kirke kan og skal være uten å gå på akkord med sentrale deler av egen tradisjon. Men jeg er mer lyttende og åpen enn jeg var for noen år siden, ikke minst på grunn av Henriksen og andre som bringer inn nye fortolkninger og nye perspektiver.

Boken har mange referanser, og det er nyttig for lesere som vil videre til andre tekster. Noen få

steder kunne jeg ønsket flere referanser, for eksempel der han bruker det klassiske Levinas' språket om å ”reducere Den andre til det samme”, men uten å referere til opphavsmannen selv. Andre steder blir det litt vel detaljert og lokalt når en leder i Utsyn i januar 2012 blir tillagt mer betydning enn den kanskje bør ha i denne type bok. Men generelt er Jan-Olav Henriksen en god leser, og jeg blir alltid ledet videre til andres tekster når jeg leser ham.

Boken er i høyeste grad også en kritisk tekst, og den er i seg selv et eksempel på at religionskritikken er blitt en sentral del av moderne teologi. De mest kritiske kapitlene er de som handler om koblinger mellom religion og vold, og religion og blind lydighet. Her finnes også et spennende oppgjør med Luthers predestinasjonslære og mulige konsekvenser for gudsbildet. Men samtidig som boken er religionskritisk, er den også på mange måter apologetisk: Her er mange tankevekkende forsøk på å levere trosforsvar – eller kanskje heller forsvar for troende menneskers rett til å fremstå med sin egenart også i offentligheten, uten å bli møtt med arrogante forestillinger om at religion er for de naive og mindre begavete.

Derfor er denne boken viktig. Mens jeg leste, kom et av våre politiske partier med nye uttalelser om at religion er en privatsak, og at religion i større grad bør flyttes ut av det offentlige rom. Spaltene i en av de største danske avisene inneholdt mer stoff fra nyateistisk hold, som raljerte over at en dansk minister kunne tro på Gud Skaper. Jan-Olav Henriksen treffer sin tid når han i én og samme bok leverer både religionskritikk og religionsforsvar, og demonstrerer tydelig at det er mulig å tro på Gud og ha sin forstand i behold på én og samme tid.

Paul Leer-Salvesen

SØNDAGSTEKSTEN

GUNNAR INNERDAL - TORSTEIN EIDEM NORDAL - STEPHEN SIRRIIS

1. SØNDAG I ADVENTSTIDEN - 2. SØNDAG I ADVENTSTIDEN
2. SØNDAG I ADVENT / MENNESKERETTIGHETSSØNDAGEN - 3. SØNDAG I ADVENT

1. SØNDAG I ADVENTSTIDEN

27. NOVEMBER 2016

Prekentekst: Matt 21, 1–11

Lesetekster: Sal 24, 1–10 / Rom 13, 11–12

Liturgisk farge: Fiolet

DAGEN OG TEKSTENE

Sammensetningen av tekster og motiver på denne dagen er godt innarbeidet, med bare mindre justeringer i den nye tekstmotivet. Dagen er kirkeårets nyttårsdag, og det kan berøres i gudstjenesten, men motivet gjør seg kanskje vel så godt som vektlagt i tilknytning til teksten fra Luk 4 i andre rekke ("nådens år", Luk 4,19). Tekstene etter første rekke kretser primært rundt å være forberedt til å ta imot Herren på rett måte når han kommer.

Enten som en del av en intimasjon eller som et moment i prekenen kan det også være aktuelt å si litt om adventstiden, hva den er og ikke er, inkludert skifte av liturgisk farge. Ordet advent har bakgrunn i latin *adventus* (*Domini*) – (Her-

rens) komme/ankomst. Det har altså ikke noe med venting å gjøre, språklig sett, men siden adventstiden lik fastetiden er en forberedelsestid til høytiden, er ventingen også et moment. På folke- munne har jeg inntrykk av at det går mer og mer mot at folk omtaler hele desember (og kanskje litt før det også) som "jula" – en lang vinterfest full av julelys i mørket, snø, kakemenn, presanger hver dag og julebord med julemat. Å bevare advent som forberedelses- og fastetid og ikke begynne jula før jul er en slags liten kjeppest for meg personlig, som jeg kanskje ikke skal benytte denne anledningen så sterkt til å presse på alle andre, annet enn å si at det i alle fall er bra om folk tenker litt over hva man tenker om denne (ofte kommersielt drevne) utviklingen og hvorfor, og hvilken praksis man selv oppmuntrer til gjennom sin tjeneste. I motsatt retning av min kjeppest kan det f.eks. anføres gode grunner for å "tyvstarte" formidlingen av julens budskap også på diverse avslutninger og skolegudstjenester osv. tidligere i desember. Og man skal kanskje være litt forsiktig med å bli oppfattet som en sånn litt sur liturgisk tradisjonist som ikke unner barna godsaker ...

MERKNADER TIL TEKST OG PREKEN

Teksten har en god del finurligheter ved seg av forskjellig slag. En av tingene det kan være lurt å bruke lite tid på i prekenen, er eiendommelighe- tene knyttet til at i Matteus-versjonen (og en del

av ikontradisjonen) rir Jesus på to esler (moren og folen), mens det i Luk og Mark nevnes bare ett. Noe av bakgrunnen for dette er trolig 1 Mos 49,11 der det også er snakk om to esler i tilknytning til kongen av Juda stamme. Det samme kan vel også sies om kombinasjonen av og versjonen av sitatet/ene fra Sak 9 og Jes 62. Det er interessante eksegetiske spørsmål som ikke er umiddelbart homiletisk relevante, men som kan være interessante eksempler til å inngå i en større refleksjon rundt forholdet mellom testamentene.

En mer relevant småting gjelder komparegler(!): I folkemengdens tilrop kan det settes komma flere steder: "Velsignet være han(,) som kommer(,) i Herrens navn" (Den greske teksten har en lignede mulig flertydighet). Resultatet blir ganske forskjellig kristologisk klang: Er Jesus en (hvilken-som-helst) som kommer til byen og blir velsignet i Herrens navn? Dette ligger nærmest utropets opprinnelse i Sal 118,26. Eller er Jesus selve *den som kommer i Herrens navn*, ja, Israels lovede konge, og velsignes som det? Den profetiske auraen i tekststykket taler nok mest for det siste, og det er også den lesningen Bibelselskapets siste kommafrie oversettelse legger mest opp til. Matteus-versjonens tillegg til *hosianna*-ropet, *Davids sønn*, går i samme retning. *Hosianna* er i Sal 118,25 oversatt "Gi frelse", men det klinger nok i bruk også litt mer allment i retning av et "Leve kongen!" Praksisen med å legge kapper på bakken kan også gjenspeile en kongelig(-messiansk) anerkjennelse; se 2 Kong 9,13. I samme messianske retning peker også "Herren" i v 3 – trolig et selvbevisst ord i Jesu munn: Han er Herren selv som kommer til sitt folk for å oppfylle løftene i den gamle pakt (Jfr. Matt 11/Jes 35).

Et vanlig motiv å høre knyttet til denne teksten/hendelsen, i prekenen på både 1. søndag i adventstiden og palmesøndag, er det vi finner uttrykt i barnesangen: *Hvorfor valgte du en eselfole Jesus? Du kunne i det minste valgt en hest! / Du gjorde deg så ussel og så liten / da folkemengden ville lage fest*. Jesu riding på eselet skulle altså symbolisere hans ydmykhet og beskjedenhet på egne vegne ytre sett. Dette er eksegetisk sett svært lite treffende (for ikke å si helt på jordet!), og selv om

det ofte fungerer ganske bra homiletisk sett, vil jeg derfor fraråde bruk av det. Både Matteus og Johannes fremhever at valget av ridedyr skjedde primært som oppfyllelse av profetien (fra Sak 9,9 m.m.); men i Joh understrekes det riktignok at det ble tydeligst for dem som var der i retrospekt. Så det er heller snakk om å kommunisere messiaspretensjoner enn usselhet! Eselet eller muldyret er også et kongelig ridedyr i GT (1 Kong 1,33), og det assosieres mer med en konge i fredstid enn en konge i krig (som normalt ville ri til hest; jfr. Sak 9,10: Hester og krigsvogner skal det bli slutt på). Noe av bakgrunnen er at esler ofte er ganske sta, slik at det krever sin mann (sin konge!) å ha kontroll på dyret. Dette er trolig en del av bakgrunnen for understrekningen av at folen ikke har vært ridd på før (Mark 11,2); Jesus kan beherske selv et utemmet ungdyr.

Det finnes mye å velge i som mulige hovedtilnæringer til prekenen. Advent (bot og forberedelse), nytt kirkeår og Jesus som oppfyller av GTs løfter er noen av de mer opplagte. Mer perifere motiver i teksten kan også benyttes for variasjonens skyld, slik som eselet og eieren som "tilfeldigvis" ender opp midt i Guds plan og trengs der (v 3) som eksempel på å være beredt til tjeneste for Herren, eller stedet Betfage/Oljeberget (v 1) som bindeledd mellom Jesu første og andre komme (Jfr. også sammenhengen mellom v 9 og Matt 23,39). Selv har jeg en forkjærlighet for å knytte Herrens komme-motivet i teksten og adventstiden sammen med at menigheten også synger det samme som folkeskarene i Jerusalem når vi samles rundt nattverdbordet (i Sanctus). Herren kom, sendt av Gud for å innfri hans løfter, og han kommer nå til oss, ved sitt ord og ved sine sakramenter, og gir seg selv til oss som den nådens, fredens og barmhjertighetens konge han er. Vi utfordres til å motta ham med en rett lovsang, gjerne med glederop og palmesving, og gi ham rom i hjertet som vår Herre og Frelser mens vi venter på at han en gang skal komme i herlighet og gjøre alle ting nye.

SALMER

Det er mye fint å velge i under "Adventstiden" i salmeboken; her har jeg bare plukket ut noen av

dem som passer aller best til dagens tekster. En god idé der det skal være flere gudstjenester i adventstiden, kan være å ta med seg en gjennomgående adventssalme, f.eks. som åpnings-salme. Merk også at en del salmer som sorterer under palmesøndag, kan være aktuelle for bruk i forbindelse med prekenen (146–152).

4 Gled deg du Kristi brud

5 Gjør døren høy (til lesetekst GT)

6 Hvorledes skal jeg møte

9 Rydd vei for Herrens komme

12 Våk opp du som sover (til lesetekst NT)

14 Gå, Sion, din konge i møte

18 Mens frost og vintermørke rår (apropos kirkelig nyttår)

23 Hosianna, Davids sønn (kanskje særlig ved familiegudstjeneste)

Det finnes også særlig mange aktuelle omkved til bibelske salmer denne dagen: 900, 902, 903, 906.

GUNNAR INNERDAL
FØRSTEAMANUENSIS I SYSTEMATISK
TEOLOGI, NLA HØGSKOLEN, BERGEN
GI@NLA.NO

2. SØNDAG I ADVENTSTIDEN

4. DESEMBER 2016

Prekentekest: Joh 14, 1–4

Lesetekster: Sal 33,18–22 / Hebr 6,13–19a

Liturgisk farge: Fiolet

TIL DAGEN

”Kirkeåret begynner med slutten,” skriver Peter Halldorf. Jesus underviser om fornyelsen, om gjenkomsten og om gjenopprettelsen. Vi feirer altså Kristi andre komme før det første, fordi kirken ”er i verden for å vitne om både begynnelsen og slutten (...). Den forkynner at Guds rike er nær, ja, midt iblant oss”.¹ Og Jesus er ”forberederen” som har gått i forveien for å gjøre det hele i stand. Og han kommer igjen. Derfor ber vi med Johannes som i Bibelens siste bønn ”Amen. Kom, Herre Jesus!” (Åp 22,20)

TIL TEKSTEN

Vi møter Jesus i det som gjerne kategoriseres som selve innledningen til hans lengre avskjedstale for sine disipler. De har spist sammen; føttene er vasket; Judas har fått brødstykket og forlatt de andre. Det er natt. Et dramatisk bakteppe er blitt skissert for oss: Han som de med rette kaller Herre og Mester, har gitt dem et forbilde og vasket føttene på dem (13,5ff); han som de hadde lært å kjenne som en venn, har sagt at en av dem skal forråde ham (13,21ff); han som de har reist Galilea rundt sammen med, har sagt at dit han nå går kan de ikke komme (13,33); han som har talt til dem i bilder, har nå varslet Peters fornektelse (13,38). Vi kan se for oss en gjeng slitne mannfolk, det ene store spørsmålsteget etter det andre. Men Jesus ser noe mer; han ser redde mannfolk grepet av angst.

”La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg!” (v 1) Disiplene hadde hørt det

før: ”Dette er den gjerning Gud vil dere skal gjøre: Tro på ham som Gud har sendt.” (6,29) Og de hadde sett det også – hvordan ulike mennesker fra ulike samfunnslag kom til tro på ham (2,23; 8,30; 10,42; 12,11). Men hva ville det si, ikke å bli grepet av angst (gr. *ταράσσω*)? Hadde han ikke selv sagt at hans sjel var fylt av angst, og at han ikke ville be ”sin Far” om å fri ham ut? (12,27). Og hva var det egentlig han mente med ”å tro” (gr. *πιστεύω*)? Disiplene husket at noen jøder hadde spurt Jesus: ”Hvilket tegn gjør du, så vi kan se det og tro på deg?” (6,30) Dette skjedde dagen etter Jesus hadde mettet 5.000 mennesker, og den påfølgende dagen kalte han seg ”livets brød” (6,48) og sa til jødene at de måtte spise hans kropp og drikke hans blod: ”Den som spiser dette brødet, skal leve i all evighet.” (6,58) Men da hadde disiplene svart han rett ut: ”Dette er harde ord! Hvem kan høre på slikt?” (6,60) ”Det er noen av dere som ikke tror,” hadde Jesus sagt da (6,64). Men ett visste de alle sammen nå: Den Jesus som mettet de 5.000 den gang, var den samme som nettopp hadde brutt brødet sammen med dem.

”I min Fars hus er det mange rom.” (v 2a) Pus-sig, for forrige gang disiplene hadde hørt Jesus snakke om sitt Fars hus, var da han kastet pengevekslerne og dyrehandlerne ut av tempelet: ”Gjør ikke min Fars hus til en markeds plass!” (2,16) Tempelet var selve tegnet på Guds nærvær på jorden; her var himmelens port (Gen 28,17). Disiplene visste at fordi Jesus snakket om Gud som sin egen far, var det noen som mente han spottet Gud (5,18). Nå snakket han om mange rom (gr. *μονή*) – som en motsetning til de mange separerte forgårder i tempelet?

TIL PREKENEN

Slik kan man ane en brøkdell av det kontekstuelle sprengstoffet som ligger i de første små versene av vår tekst. Det er et paradoks at grunnen til disiplenes angst er Jesus utsagn: ”Dit jeg går, kan dere ikke komme.” (13,33) Men at Jesus drar, er også grunnen til at disiplene ikke trenger å engste seg – fordi Jesus drar for å gjøre i stand ”et sted” (v 3) (gr. *τόπος*). Jesus visste bedre enn å trøste disiplene med falske forhåpninger; han ville ha

sagt ifra hvis det ikke var noe hvilested i vår himmelske Fars nærhet. Rommene (gr. *μονή*) er mer enn værelser. Fars hus er et hjem, i motsetning til et telt, en fast bolig i motsetning til et midlertidig oppholdssted, noe evig og varig som avløser det flyktige og timelige.

Jesus forutsier her sitt annet komme. Det er dramatisk; det er mystisk; det er u-trolig. Hvis disiplene klarte å følge tråden til nå, har de kanskje mistet den her. For det første sier Jesus at han skal komme igjen (noe vi bekrefter i vår trosbekjennelse), og for det andre sier han at disiplene vet veien – selv om det andre nettopp sa at dit han gikk, kunne disiplene ikke komme. Tomas spørsmål: ”Herre, vi vet ikke hvor du går. Hvordan kan vi da vite veien?” og Jesu grense-sprengende svar glimrer med sitt fravær i vår tekst. Men poenget er jo at fordi Jesus er veien, sannheten og livet (v 6), kan han gå i forveien å forberede rom for oss i vår himmelske Fars nærhet! Uten dette verset kan ”mange rom” bli en tolkningsnøkkel til at alle religioner fører til frelse, som i sin tur vil være en avvisning og neglisjering av omvendelsens betydning.²

Så er det sant at vår kirke har vært arrogant i måten evangeliet er blitt forkynt på. Men vår tekst viser likevel at arrogansen ligger i avvisningen av hva som er denne tekstens poeng: For sannheten og livet – som vi kjenner og kan finne veien gjennom – er Jesus selv. Til og med uttalte kristne kan se ut til å ha en oppfatning av at Jesus ikke er unik, men bare er en av mange veier, at Jesus er like avkoblet Gud og like lite en gjenspeiling av Gud som alle andre religioner. Noe annet er overlegent og respektløst, hevdes det.

Men hele Johannesevangeliet, hele Det nye testamente, hele urkirken insisterer på at den ene, sanne og levende Gud er Israels Gud, skaperen fra evighet, og at Israels Gud er blitt en del av vår historie i Jesus Kristus for å frelse verden og ved sin Ånd være tilstedeværende (gr. *μὀνῆ*) i den som tror (v 23). Jesus som vasket disiplenes føtter, ga dem også et forbilde: ”Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre!” (13,34) Er dette arrogant? Er dette å være overlegen?

Nei, er det noe vår kirke trenger, så er det å gjenkjenne nerven og betydningen av hva det

betyr å følge Jesu eksempel, slik som vi sier det i dåpsliturgien: "Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag. La oss stå sammen i vitnesbyrd og tjeneste, inntil dagen kommer da alt det skapte skal bli forløst ved vår frelser, Jesus Kristus."

Bare hvis kirken går med integritet og ekthet inn i troen og etterfølgelsen av hva Jesus gjorde, vil mennesker gjenkjenne ham og ta til seg hans invitasjon til Fars hus der alt er gjort ferdig. "Herren Jesu nåde være med alle!" (Åp 22,21)

SALMEFORSLAG

Inn: Opp gledast alle (9)

Mellom: Vi skal se deg, Herre Jesus (102)

Etter preken: Fordi han kom og var som morgenrøden (479)

Nattverd: Jesus, du har brakt Guds rike nær (360), O Jesus, du som fyller alt i alle (354)

Ut: Kom, konge, kom i morgenglans (15)

¹ Halldorf (2011), s 42f.

² N.T. Wrigth (2004), s 59.

TORSTEIN EIDEM NORDAL
SOKNEPREST I BOGAJELL
TORSTEIN.NORDAL@SANDNES.KIRKEN.NO

2. SØNDAG I ADVENT MENNESKERETTIGHETS- SØNDAGEN

4. DESEMBER 2016

Prekentekest: Joh 14,1–4

Lesetekster: Sal 33,18–22 / Hebr 6,13–19a

Liturgisk farge: Fiolet

INNLEDNING:

2. søndag i advent er også i år Mennekerettighets-søndagen, den søndagen som ligger tettest opp til FN s menneskerettighetsdag (10. desember). Dette er dagen da FN vedtok verdenserklæringen om menneskerettighetene. Dagen brukes til å sette fokus på ulike rettigheter og brudd på disse. Mennekerettighetsdagen har vært markert siden 1950, og de senere årene har også kirken markert ulike perspektiver på menneskerettigheter lokalt og globalt, og brudd på disse.

TIL DAGEN:

4. desember sammenfaller med dagen da Kirkelig Ressurs-senter mot vold og seksuelle overgrep ble markert startet for 20 år siden. Det ble gjort med en hverdagsgudstjeneste i Lovisenberg Kirke i Oslo. Mellomkirkelig Råd og Kirkelig Ressurs-senter har gitt søndagen temaet "Vi vil skape trygge rom – Retten til et liv uten vold". Gudstjenesteressurser er utarbeidet og tilgjengelig på kirken.no. Temaet er hentet fra den felleskirkelige hustavlen og NOU 31/2003. Vold er et alvorlig samfunnsproblem, for både kvinner og menn. De seneste undersøkelser viser at 21 % av norske jenter og 8 % av norske gutter har opplevd minst én form for seksuelt overgrep før fylte 18 år. Seksualisert vold og seksuelle overgrep er definert som et folkehelseproblem og blir på grunn av omfang og skadevirkninger forstått som en global helsetrussel.

TIL TEKSTEN:

Rammen for teksten er Jesu avskjedstale. Talen består av Jesu ord til disiplene og spørsmål som bidrar til å forutsi Jesu død. Jesus har i 13,36–38 snakket om Peters kommende fornektelse og markert grense for disiplene ved å understreke at de ikke kan gå dit han skal gå. Rommene som Jesus viser til, er de eskatologiske rommene, ikke tempelets rom som i 2,16. Imperativet "ikke vær redd" ligger nærmere "ikke bekymre dere" enn "vær problemfri". Jesus snakker til disipler med hjerter som er langt fra rolige. For disiplene er det utenkelig at Jesus skal forlate dem; de har gitt alt for ham. Verbet som er brukt om å frykte eller ha angst for, kan også bety uroe eller opprøre.

Jesus bruker det ellers om sjelens uro (11,33, 12,27 og 13,21) og om vannet i Betesdadammen (5,7), vannet som røres opp. Angsten som Jesus viser til, kan tolkes som uroen for det ukjente eller frykten for å bli forlatt.

TIL PREKENEN:

Å høre "la ikke hjertet bli grepet av angst" kan vekke en protest. Om en kunne velge, ville en vel ikke *latt* hjertet bli grepet av angst. En ville holdt fatningen, konsentrert seg om å holde hodet kaldt og evnet å tenke rasjonelt. Det er et ideal som vi mange ganger ikke klarer å leve opp til, fordi frykten krøller det til for oss. Hvordan skal en snakke et urolig hjerte til ro? Formaninger om å være alt annet enn urolig hjelper sjelden. Og hvordan skal en mønstre tillit dersom en har blitt skadet i sitt indre, sårbare barn? Om en er blitt utsatt for vold og overgrep kan det være krevende. Angst er ofte en høyst reell konsekvens av å være blitt krenket. Den tapte kontrollen over egne grenser, over egen råderett samt et verdensbilde i knas kan gi opphav til dyp fortvilelse og rystende frykt. Angsten kan være en daglig følgesvenn, og det å stole på andre kan være en stor barriere. Relasjonstraumer rammer tilliten til andre. I boka "Tiden etterpå" av Kristin Lillevedt Strøm (2016) får vi et inntrykk av hvordan traumer sitter i kroppen: "*Posttraumatisk stresslidning er ikke som det høyrast ut. Stresset er ikke stress. Det er ein evig straum av adrenalin i kroppen. Frykt i kvar celle. Og traume – det er ikke*

post. Det er no. Og no er det same som då. No-traumatisk. Slik kjenst det ut. At det skjer no. At det kjem til å skje igjen. At det nettopp har skjedd. Søndag den 13. Igjen og igjen og igjen. Det er ikkje eit fjernt minne. Det er ikkje eit minne i det heile tatt. Det er handling. Noko som skjer. No. I går. I morgon." (Fra teksten "Til S".)

I Jacob Jervells oversettelse av evangeliene (2002) heter det "ha fryktløse hjerter". Jesus vet at disiplene er urolige, at samtalen de har, er vanskelig og opprørende. Han oppfordrer dem likevel til å tro. Verbet som er brukt er det greske *pisteou*, "ha tillit, lit på, stol på". I versene som følger, kan det synes som om Jesus appellerer til en allerede grunnleggende tillit, en tillit som synes å ligge bak angsten. Disiplene har erfaring som tilsier at Jesus er til å stole på. Det finnes et element av logos-retorikk når Jesus sier: "Jeg ville jo ikke sagt det dersom det ikke var sant?" Det er som om han gir en retningsplanke for den angstridde. Kanskje kan det være til hjelp å klamre seg til noe utenfor følelsen? Troen er ikke den subjektive opplevelsen, men en stødig puls under all som uroer. Salmen "Det finnes en dyrebar rose" av Svein Ellingsen (N13 103) formidler et bilde av noe som består, tross tid og herjinger, tross uro og tvil. Den livgivende og oppreisende protesten kan være å bite seg fast i en trassig tro. Når "Fars hus" er brukt i denne teksten, viser det til himmelen. Teksten kan tolkes som en gudsrικerealtitet som vi kan være med på å virkeliggjøre: Vi kan skape rom for hverandre og for hverandres erfaringer.

TIL GUDSTJENESTEN:

Vi oppfordrer til å la søndagens todelte tema "Vi vil skape trygge rom – Retten til et liv uten vold" få prege gudstjenesten.

Trygge rom kan brukes som metafor for de gode relasjonene og som konkret realitet i kirkerommet – et sted det er trygt å være.

Mennesker som har vært utsatt for overgrep, kan ha særlig behov for et trygt rom i konkret forstand. Hellige rom er ikke alltid trygge rom (Jfr. Ellens historie fra bokdokumentaren "Det som ikke skulle skje" i ressurs-materiale til bruk denne søndagen). En kan gjøre oppmerksom på

betydningen av å vite hva som gjør rommet utrygt, rent fysisk. Er det mulig å komme seg ut om en trenger det? Hva trenger en for å kunne bli i rommet? Hvilke ord er det som skaper gjenkjennelse for ens egen situasjon? En mulighet er å fokusere på rommets utforming, det som skjer i rommet og hva det gjør med mennesket.

I Kari Veitebergs artikkel "Rommet – speleplassen" gis det gode forslag til å ta rommet i bruk, og hensikten er å skape trygt rom i rommet og i det relasjonelle. Det forpliktende gudsnærværet og relasjonen til Jesus er også et bidrag til det trygge rommet. Salmen VED ET ALTER, skrevet av Jan Terje Christoffersen på bestilling fra Kirkelig Ressurssenter, setter sterke og forsiktede ord på hvordan det er å være i det hellige rommet med sjelsettende livserfaringer.

Retten til et liv uten vold, handler både om den enkeltes rett til et godt liv og om samfunnets og kirkens ansvar for å støtte mennesker som er rammet. Den synliggjør også kampen for nulltoleranse.

Retten til å leve et godt liv er også Guds vilje for oss. I et trygt rom kan protesten og trassen komme frem. Jakob kjempet med Gud og ble møtt av Gud – slik ble relasjonen bekreftet. Hans kjente ord "Jeg slipper deg ikke før du velsigner meg" er noe mange kan kjenne seg igjen i. Det trygge rommet og andres støtte og engasjement er en hjelp til å bli bevisst retten til et liv uten vold.

En måte menigheten i gudstjenesten kan vise sitt ståsted om nulltoleranse på, er at den felleskirkelige hustavlen kan leses på kunngjøringens plass. En kan også ta i bruk Rød knapp-aksjonen (nulltoleranse for vold mot kvinner) som Sanitetskvinnene har tatt initiativ til. Aksjonen drives i et stort nasjonalt fellesskap med bla. Islamsk råd og Norges Kristne Råd.

Gudstjenesten kan begynne med følgende inngangssord i veksellesning fra Kirkelig Ressurssenters liturgi: Liturg: Det er gjort i stand et rom for oss. Her kan vi være med vår glede og smerte, med vår tro og lengsel. La oss være sammen her. Alle: Til deg Gud kommer vi med alt vi bærer på, og legger det fra oss hos deg.

Ressursmateriell finner du på www.kirken.no/menneskerettigheter

SALMESEDEL:

Tenn Lys N13 25

Solbarn, Jordbarn N13 26

Som barn i ditt hus N13 564

Ved et alter Bli Lys nr. 17, Ressurser til menneskerettighetssøndagen på kirken.no

Vern og beskytt meg N13 725

Når jord og himmel møtes her N13 563

KILDER:

Morris, L. (1995) Wm. B Eerdmans Publishing Co.

Hjemdal, O. K. og Thoresen, S. (2014) Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Jervell, J. (2002) De norske Bokklubbene AS. Veiteberg, Kari i "Gudstjeneste på ny." Geir Hellemo (red.) Universitetsforlaget.

Witherington, B. (1995) The Lutterworth Press Cambridge.

ELISABETH TORP
PREST OG DAGLIG LEDER
ELISABETH.TORP@
KIRKELIGRESSURSSENTER.NO

DINA WILLEMSE
PRAKTISK-TEOLOGISK RÅDGIVER
DINA.WILLEMSE@
KIRKELIGRESSURSSENTER.NO

3. SØNDAG I ADVENT

11. DESEMBER 2016

Prekentekest: Jes 35,1–10

Lesetekster: 1 Kor 3,18–23 / Matt 11,2–11

Liturgisk farge: Fiolet

KIRKEÅRS DAGEN OG TEKSTENE

Den tredje adventssøndagen er knyttet til døperen Johannes. Evangeliet i alle de tre tekstrekkene omtaler ham. Johannes utfordret til bot og omvendelse. Det gir denne dagen sitt særpreg, og den kalles med rette botens adventssøndag. Dette særpreget understrekes også av tekstrekkenes utvalg fra Det gamle testamente (Jes 35, Jes 40 og Mal 4), som også peker på profeten som skal komme og rydde vei for Herren. I Det nye testamente brukes disse tekstene eksplisitt for å forstå Døperens oppdrag (Mark 1,2–3 og Matt 11,14). Evangelieteksten siterer fra dagens prekentekest (Jes 35), så her er sammenhengen særlig sterk. Teksternes tilknytning til Johannes er tydelig. Han forbereder Jesu komme og er en forløper for ham.

Det er imidlertid ikke gitt hvordan ordene om visdom og dårskap i 1 Kor 3,18–23 passer inn i dette bildet. Men Johannes var en markant skikkelse – i noens oppfatning en dåre. Han førte til både anstøt og tilslutning, og ikke minst til mange spørsmål. I møte med Johannes kunne man undres over hva som var visdom og dårskap, og hvordan dette er ulikt i menneskers og Guds øyne. Paulus tematiserer dette i 1 Kor 1,18: "For ordet om korset er vel en dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det en Guds kraft."

Prekentekestens tilhører avslutningen av Proto-Jesaja (kap 1–39) og har preg av Deutero-Jesaja (kap 40–55) gjennom løfter om frelse og et eskatologisk utblikk. Versene har i vår bibelover-

settelse fått overskriften "Den hellige vei". Ordene er poetiske med hymnisk karakter. Det er mer glede enn bot i perikopen, som kan deles i fire avsnitt. De to første versene bruker antropomorfismer gjennom å omtale naturen med menneskelige trekk: Ørken, villmark og ødemark gleder seg, jubler, blomstrer og roper av fryd. Neste del består av oppfordringer til å oppmuntre og styrke, for Gud kommer. Tredje avsnitt forteller om hva som da finner sted: Blinde ser; døve hører; lamme går, og stumme taler. Til slutt krones teksten av beskrivelsen av veien for Guds folk, som fører til Sion. Så langt er alt i samsvar med adventens forventning om at vi er på vei mot oppfyllelsen og målet.

TIL PREKENEN

I. "Du gir oss nytt liv" – fra stykkevis og delt til fullt og helt?

Et tema som kan leses ut av tekstene, er at Gud gir nytt liv. Det er et perspektiv vi finner i kjernen av evangeliet. Det er relevant fra fødsel og dåp til død og gravferd. Versene som utgjør dagens prekentekest, er ikke bare referert i Det nye testamente og sitert av Jesus. De har også nedslag i salmeskatten. Grundtvigs salme "Blomstre som en rosengård" (Norsk salmebok 2013 nr. 10) bygger direkte på denne teksten. Den ble først utgitt i *Sang-Værk for Den danske kirke* i 1837 og senere revidert. De fire første versene gjendikter prekentekestens, mens vers 5 og 6 er en kristianisering om den messianske tiden i omtalen av "Guds og Davids sønn". Det sjettede verset hen spiller på Matteus 11,2–11. Grundtvig minner oss om på denne måten om et viktig anliggende i utlegningen av teksten: Løftene i Det gamle testamente oppfylles i Kristus.

Johannes sitt eget virke sto og falt med den overbevisningen at Jesus var Messias. Like fullt fortelles det i evangelieteksten at Johannes ble usikker. For Johannes sto alt på spill. Det livet var innrettet mot, var det et feilsteg? Da han satt fengslet, sendte han disiplene sine for å spørre Jesus direkte. Jesus svarer bekræftende på at han er Messias. Svaret underbygges med å vise til tegn han har gjort i forkynnelse og helbredelser: Blinde ser (Matt 9,27); lamme går (Joh 5,1–9); spe-

dalske renses (Luk 17,1–19); døve hører (Matt 7,31), og døde står opp (Luk 7,11). Dette er ifølge evangeliene bevitnet av disiplene og andre. Det er nøye samsvar mellom punktene Jesus lister opp, og symptomene Jesaja stiller på at Gud er nær. Det betyr at frelsen er for hånden, så nær at den er håndgripelig om ikke begripelig. For hos Jesaja er det ikke klart om helbredelsene er billedlig eller medisinsk å forstå. Nye øyne, nye ører, ny kraft og nye renhet synes å være i overført betydning. Det er åndelig blindhet og døvhhet folket skal bli kurert fra (Jes 42,18).

Når Jesus omtaler disse tegnene, klinger den gammeltestamentlige tradisjonen om åndelig helbred sammen med Jesu tegnundre som ofte førte til fysisk helbred. Mange av dem han hjelper til god helse, kommer til tro, eller troen vekkes til live. Men også fysisk friske blir åndelig friske når de tar imot evangeliet. Helbred står for helheten av kropp og sjel. Hvilken av disse delene som gis størst oppmerksomhet i vår kultur, er det liten tvil om. Etymologisk er det norske verbet ”å hele” utledet av norrønt heil; ”ikke i stykker, ublandet, udelte.” Det er dette evangeliene forteller om: Mennesker erfarer i møtet med Jesus at de blir hele; det som var ødelagt, blir helet og satt i rett stand. Denne sammenføyningen av det splittede, eller samlingen av deler, finner sted i et møte med eller i en relasjon til Gud. Dette fellesskapet plasserer oss inn i en større helhet selv om vi fremdeles ser, tenker og lever stykkevis og delt.

II. ”Du fører sammen det som var adskilt” – relasjonens kraft

En bønn lyder: ”Kjære Gud, hvis det finnes noen Gud. Frels min sjel hvis jeg har en sjel.” Johannes var i fengsel da han sendte spørsmål til Jesus. Jesus svarte gjennom å vise til løftet hos Jesaja, og oppfyllelsen. Johannes hadde tid til å tenke, tvile og tro i fengsel. Han kunne be. Det samme kan fangene Kjell Arnold Nyhus forteller om i boka *Hvis jeg har en sjel. Fortellinger fra klosteret i fengselet* (Vårt Land forlag, 2015). Åtte fanger er på en tre ukers retreat. De møter retreatens rytme, bønn og stillhet. Kumla fengsel i Sverige har også erfaringer med slike prosjekter der fangene går fra én celle til en annen. På sett og vis

har kloster og fengsel noen grunnleggende likhetstrekk gjennom å være et avgrenset sted med en streng og bestemt rytme. Klosteret er vel og merke et sted man oppsøker frivillig. Historisk sett ivaretok klostrene viktige funksjoner som lærdomssentre, biblioteker, sykehus og hospitser. Videre kunne klostrene være tilfluktssteder; man fant trygghet på helligstedet bakom murene, en variant av det vi kjenner som kirkeeasy.

I bøkene til Jan Guillou om korsfareren Arn Magnusson hører vi hvordan de to hovedpersonene, Arn og Cecilia blir straffet for sitt forhold. Han blir sendt til Det hellige landet for å kjempe som tempelridder. Cecilia blir derimot innesperret i fengselslignende forhold. Hun blir fratatt barnet hun føder, og pålegges hardt fysisk arbeid av en abbedisse som prøver å knekke henne psykisk. Troen på Gud settes på prøve, og kjærligheten mellom Arn og Cecilia prøves gjennom adskillelsen. Det som kjennes som et Sisufos-prosjekt, lykkes likevel, ikke av egen kraft, men i kraft av den relasjonen som kjærligheten er. Arn og Cecilia venter på hverandre; de har gitt hverandre et løfte. Og dette løftet slipper aldri taket i dem idet de på hver sin kant av verden venter på oppfyllelsen. De lar seg ikke definere av andre eller av vanskelige omstendigheter, men av relasjonen til Gud og hverandre. I Västra Götaland feires til slutt bryllup mellom to som bærer arr av krig og menneskers ondskap. Det blir en ny begynnelse, et nytt liv.

Som mye annen litteratur handler også bøkene om Harry Potter om kampen mellom det gode og det onde. Mot slutten av bokserien er det likevel ikke så svart/hvitt lenger. Harry Potter strever med å forstå sin egen likhet med den onde trollmannen Voldemort. Harry frykter å bli som sin motpart. Han erfarer at skillet mellom godt og ondt ikke går mellom to grupper mennesker, men tvers gjennom hvert menneske. Når den unge magikeren står ved grensen til å utøve ondskap, er det vennene som minner ham om hvem han er. På netthinnen ruller scener fra livet forbi, og han sier til Voldemort: ”Jeg blir aldri som deg. Du har aldri opplevd kjærlighet eller vennskap.” Men det har derimot Harry; kjærlighet og venn-

skap har gjort haM til den han er. Disse verdiene så å si innholdsbestemmer personen Harry Potter. Det er disse livgivende relasjonene som viser hvem han virkelig er. De blir avgjørende når han står ved stupet og risikerer å tape sitt sanne jeg. De gir ham nytt liv.

III. "Kyrie eleison" – vekselang og vekselvirkning?

En norsk kristenleder ble sitert i Vårt Land omtrent slik: "Evangeliet er ikke bare at Gud elsker oss, men det er *hva Gud har gjort for oss* fordi han elsker oss." Så hva er det Gud gjør – egentlig? Noe som trigger handling fra Jesu side, er ropet *Kyrie eleison*. Gjør et søk i evangeliene, og se hva slags handling disse ordene utløser! Et særdeles godt svar på spørsmålet om hva Gud gjør, finner vi i et liturgisk ledd langt bak i salmeboken. Salmeboken har et kyrielitani med bønner fra oldkirken (nr. 981). Dette er en vekselang mellom liturg og menighet og kan gjerne synges som gudstjenestens kyrieledd. Her er liturgen også predikant og proklamerer i bønnens form hva Gud har gjort for oss. Menigheten slutter seg til gjennom bønneropet *Kyrie eleison* mellom hvert bønneledd. I evangeliene er det nettopp dette bønneropet om barmhjertighet som åpner et rom

og en relasjon. Kyrielitaniet er verd en refleksjon i sin teologiske rikdom som gjenspeiler hva Kristus sier om seg selv: "Jeg er kommet for å gi dere liv i overflod." (Joh 10,10)

*Herre Jesus, du er vår fred.
Du fører sammen det som var adskilt.
Du bringer oss det glade budskap.
Du gir oss syndenes forlatelse.
Du har vunnet over døden.
Du gir oss nytt liv.
Du som sitter ved Faderens høyre.
Du skal komme igjen i herlighet.
Du samler dine troende i Faderens rike.*

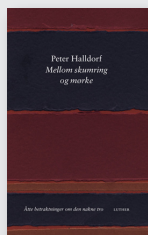
SALMER

9 Rydd vei for Herrens komme
10 Blomstre som en rosegård
2 Folkefrelsar, til oss kom
103 Det finnes en dyrebar rose
95 Herligste Jesus
529 Vidunderligst av alt på jord
102 Vi skal se deg, Herre Jesus

STEPHEN SIRRIS
DOKTORGRADSSTIPENDIAT,
VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE,
DIAKONHJEMMET
STEPHEN.SIRRIS@VID.NO

luther

Peter Halldorf
MELLOM SKUMRING OG MØRKE
Åtte betraktninger om den nakne tro
199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro.

Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

SØKERE

BORG BISPEDØMME

Sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Gamle Glemmen sokn:

Abdulakdir, Kamal (28), 7374 RØROS

Hauglum, Ole (57), 1679 KRÅKERØY

Hobbel, Arne J. (64), sokneprestvikar, 0179 OSLO

Magnus, Dagfinn (63), sokneprestvikar Brandbu, 0781 OSLO

Mentzen, Svein (62), vikarprest, 1684 VESTERØY

Pladsen, Trond (52), administrasjonssjef, 1605 FREDRIKSTAD

Svensden, Pål Wirkola (50), kapellan, 1664 ROLVSØY

Sæther, May Helen (45), kapellan i Eidskog, 2211 KONGSVINGER

Østrup, Ole (53), vikarprest, 1613 FREDRIKSTAD

Sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Borge sokn:

Hobbel, Arne J. (64), sokneprestvikar, 0179 OSLO

Mentzen, Svein (62), vikarprest, 1684 VESTERØY

Pladsen, Trond (52), administrasjonssjef, 1605 FREDRIKSTAD

Steiro, Paul Kristian (45), kapellan i Grorud sokn, 0588 OSLO

Svensden, Pål Wirkola (50), kapellan, 1664 ROLVSØY

Sæther, May Helen (45), kapellan i Eidskog, 2211 KONGSVINGER

Østrup, Ole (53), vikarprest, 1613 FREDRIKSTAD

Kapellan i Østre Borge syssel prosti med tjenestested Eidsberg, Mysen, Hærland og Trømborg sokn:

Hjelde, Jon Olav (27), begravelleskonsulent, vakt, 0363 OSLO

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>